Улогата на конкурентското право во концептот на одржлив развој, Мишколц, секциско предавање во секција – *одржлив развој* предавање, Ноември 2024 година;

Борка Тушевска Гавриловиќ

Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип

Главна хипотеза:

- Може ли конкурентското право да се стави во функција на ефектуирање на концептот на „одржлив развој“?
- Одговор: да може, а истото е условено од чистата намера на владините стратегии за заштита на конкуренцијата и практикувањето на „одржливиот развој“, волјата на бизнис секторот, и интенцијата на останатите стејхолдери да придонесат кон создавање на одржливо општество кое ќе обезбеди соодветен живот на идните генерации.

- **Која е поврзаноста на конкурентското право со концептот на *„одржлив развој“?***
  - ***Конкуренцијата и социјалниот напредок,***
  - ***Конкуренцијата и економскиот развој,***
  - ***Конкуренцијата и заштитата на здравата животна средина.***

Можат ли компаниите преку почитувањето на правниот режим на *„здрава и лојална конкуренција“* да придонесат кон почитување и ефектуирање на концептот на *„одржлив развој?*

Кои се позициите на националните правни системи, ЕУ и светот во поглед на примената на овој концепт?

Која и каква е улогата на конкурентското право во практикувањето на концептот *„одржлив развој“*

- **Можно ли е под парадигмата „одржлив развој“ да се креираат картели во бизнис секторот?**
- **Која е суштината на парадигмата конкурентското право е „меч или штит“ за „одржливиот развој“?**
- **Кој ја има главната улога во насочувањето на правниот режим на конкурентското право во обезбедувањето и практикувањето на „одржливиот развој“**
- **Која е улогата на Европската комисија за заштита на конкуренцијата во практикувањето на концептот на „одржлив развој“?**
- **Каква е состојбата во РСМ во поглед на оваа проблематика?**
- **Како да се откријат практиките на green washing?**
- **Може ли теоријата на leniency да придонесе кон намалување на злоупотребите?**

- **Која е улогата на комисијата за заштита на конкуренцијата во РСМ во ефектуирањето на концептот на „одржлив развој“ низ призма на заштита на конкунрецијата?**
- **Какви се ставовите на практиката на малите и средни компании?**
- **Каде е законодавството *versus* практиката?**
- **Може ли Европската комисија да придонесе кон обезбедувањето и практикувањето на *„одржливи политики“ на компаниите?***

Case COMP/39.579 — Consumer detergents/прашок за перење

- **Во 2011 година, Европската комисија ги казни *Procter & Gamble и Unilever* вкупно *315,2 милиони евра за работење на картел* заедно со *Хенкел* на пазарот за детергенти за перење во прав за домаќинство во осум земји од Европската унија. Казната за двете компании вклучува намалување од 10% за признавање фактите и овозможување брзо завршување на истрагата. Хенкел доби имунитет за откривање на картелот на Комисијата. Трите компании се водечки производители на прашок за перење во Европа. Картелот траел околу три години и насочени кон стабилизирање на пазарните позиции и на координирање на цените во спротивност со антимонополските правила на ЕУ и ЕЕА (член 101 оддоговорот за ЕУ и чл. 53 од договорот за ЕЕА).**
- ***Договореното формирање на цената, што е забрането и го нарушува пазарот на лојалната конкуренција, било овозможено преку консултациите на компаниите за прифаќање и практикување на *еколошките иницијативи за заштита на животната средина.***

- **Европската комисија откри дека Дајмлер, БМВ и групацијата Фолксваген (Фолксваген, Ауди и Порше) ги прекршиле антимонополските правила на ЕУ *со договарање за технички развој во областа на чистење* со азотни оксиди. Комисијата изрече парична казна од 875 189 000 евра. Дајмлер не беше казнет, бидејќи на Комисијата и го откри постоењето на картелот. Сите страни ја признаа нивната вмешаност во картелот и се согласија да го решат случајот.**
- **'The Tomorrow's Chicken (Kip van Morgen)' каде пилешките производители (покриени приближно 95 проценти одрелевантен пазар) донесоа заедничка одлука за одгледување кокошки во повеќе органски услови, според тоа, зголемување на цената.Не беше одобрено ослободување, како што се фокусираше ACM. преференциите на потрошувачите и нивната чувствителност на цената какокако и намалување на изборот, што доведе до намалувањена благосостојбата на потрошувачите.**

Агенда за одржлив развој 2030

- Генералното собрание на ООН, 2015 година
- Европски зелен договор од 2019 година, како интегрален дел на стратегојата на комисијат за имплементација на агендата од 2020 година на ООН;
- Извршен заменик претседател и комесионер за конкуренција:
- „Зелените политики како регулативи, даноци и инвестиции се клучот за зелениот договор. Но, со толку многу работа за толку кратко време, сите ние - вклучително и спроведувачите на конкуренцијата - исто така треба да се увериме дека го правиме она штоможеме да помогнеме“.

Зелени инвестиции во РСМ? Проект ветерен парк “Богданци“

- **Економски аспекти** – зголемување на производството на примарната електрична енергија, зголемување на портфолиото на Р. Северна Македонија за производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија (ОИЕ), подобрување на енергетската и патна инфраструктура, намалување на увозот на електрична енергија.
- **Социјални аспекти** – грижа за вработување на локалното население, зголемување на атрактивноста на областа, промоција на други стопански гранки, обештетување на земјиштето.
- **Аспекти за заштита на животна средина** – спроведување на активности за заштита на животната средина согласно Законот за животна средина и Законот за заштита на природата, спроведување на активности за зголемување на заштитата на областа.
- Нашата развојна стратегија става акцент на проширувањето на производствените капацитети од обновлива енергија, особено на производството на електрична енергија од ветер и од вода. Секој производствен капацитет која се планира да се развие задолжително вклучува и спроведување на оценка на влијанието врз животна средина. Изградбата на новите производствени капацитети несомнено влијае врз животната средина, а наша цел е намалување на негативното влијание врз животната средина во сите фази: планирањето, проектирањето и изведбата. Информациите во врска со животната средина се разликуваат од фаза до фаза на проектот и редовно се објавуваа на нашата веб страница за да има јавноста увид во нив. АД ЕСМ има оформен тим кој ги координира програмите за животна средина, со што е овозможено контролирањето на еколошкото изведување на проектите. При изградба на нова електрана потребно е активно вклучување на јавноста и локалните заедници во сите фази на проектот. Тоа вклучување е дел и од законските барања за оценка на влијанието на проектите врз животната средина.

- **Проект „Бошков Мост“**
  Економски аспекти – зголемување на производството на примарната електрична енергија, зголемување на портфолиото на Р. Северна Македонија за производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија (ОИЕ), подобрување на инфраструктурата, зголемување на капацитетот на достапна вода, намалување на увозот на електрична енергија, соодветно обештетување на земјиштето, ангажирање домашни компании во изведбата на проектот.
- **Социјални аспекти** – грижа за вработување на локалното население, грижа за културното и историско наследство, зголемување на атрактивност на областа, промоција на други стопански гранки.
- **Аспекти за заштита на животна средина** – спроведување на активности за заштита на животната средина согласно Законот за животна средина и Законот за заштита на природата, спроведување активности за зголемување на заштитата на НП „Маврово“, комуникација со засегнатите страни, спроведување на активности кои се во согласност со процедурите за заштита на животна средина на Европска банка за обнова и развој (ЕБОР).

- **Економски аспекти** – производство на гипс и негово можно пласирање на пазарот, можно намалување на екстерните трошоци (заради намалено отсуствување од работа и сл.).
- **Социјални аспекти –** подобрени услови за вработените и населението кое живее околу РЕК Битола.
- **Аспекти за заштита на животна средина** – намалување на емисијата и имисијата на SOx и прашина во гранични вредности според европските директиви и македонското законодавство. Подобрување на амбиенталниот воздух во околината на РЕК Битола и во градот Битола. Намалување на бучавата на постројката.

Проект „Ревитализација и модернизација на РЕК Битола, фаза III“

Заклучок:

- Системско прашање, чиј успех нужно е условен од не/чистата намера на владата, невладните организации, компаниите останати стејкхолдери итн;

- Компетитивните пазари, *per se*, наметнуваат компаниите да произведуваат по пониски цени, да ги користат ресурсите ефикасно, да практикуваат што е можно поголема енергетска и технилошка ефикасност, технологија заснована на редуцирано испуштање на CO2, водејќи сметка за заштита на животната средина.
- Концептот на “green washing” не смее да биде практикуван од страна на компаниите, оттука, клучна е улогата на државата и комисијата во превенирањето и спречувањето на оваа практика на компаниите.
- РСМ нужно мора да ги следи Европските практики, работата на комисијата и СПЕУ, во поглед на ставањето на конкурентското право во функција на практикувањето на концептот на „одржлив развој;“
- КЗК мора да има клучна улога во спроведувањето на обуки на компаниите, укажување на предностите на примената на концептот на „одржлив развој“ ;
- Нискиот буџет не смее да биде аргумент за недоволната ангажираност на КЗК.